

van onze en het door
an verant-
vooral bij
at hij voort,
fchoon het
s onbekend
s verdacht,
plaats van
ament des
n. En de
nige onder-
elt, moet hij
ontheiliger
erste plaats
een lid der
admaal toe-
n plechtige
e der Banier
men". Geen
te van ge-
nand mocht
toegelaten
ikanten be-
egd en die
i beworen.
de mannen
alle burgers
i en dus tot
rdt Calvijn
a juist zijn,
g, die door
den had. In-
a volhouden,
del verlaten
oet den eed,
an geven we
e zaak op;
nd hun on-
kt tegenover
elijdenis des
meente af te
aal van een
Er moet ook
te geloofvigen,
t lichaam is
sinig en be-
bedorven en
de zijn voor
r, opdat ook
Kerk, gelijk
niet worden
den omgang
Calvijn reeds
1537 aan de
p de invoering
rheid vraagt,
kiezen en aan
van meet af
i zeer weinig
de opstieners
s hadden te
aan toe, dat
over de ver-
s (departis et
s de la ville),
id gedeelte te
eld, ten einde
r gemeente te
oogenblik een
a Calvijn. Hij
t zonder die
erlijk toezicht
let iets komen
ing niet alleen
dingen, maar
ikanten door-
concept, dat
de te Zurich
rden behelde,
g uit Genève,
ilde, stelt hij
s eerste eisch.
ad in zekere
gezien toch
k is in bevol-
van verschil-
amgesteld, zal
tegens verward
niet in nadere
gen herder en
gemeenteleden.
de verdeling
id zal gekomen
dit denkbeeld
mstreeks dien-
aan Bullinger
dat hij van de
ift kunnen ge-
die in verhou-
talrijk is, in
eld"; waaraan
g van deze ver-
deelde ambte-
is, dat de
dikers dan als
men ziet, voor
t. De „confusa
oemt, is in een
ruikelblok voor
meente. Daar-
die er tusschen
bestaan moet,
s blijven predi-
te zoo niet.
kudde wordt
tenige remedie,
nbeveelt, is de
ere parochien.
hien had afge-
De indeeling
n moest weer
ook in anderen
men er nu op,
ten was, wier
an 12000 zielen
e, hoe Calvijn
cht hebben bij
t dertig maal
genoeg gezegd.
t Calvijn onder
Bedoelt Calvijn
hans onder de

zoogenaamde „wijkverdeling" verstaan, of
ligt er iets meer in? Het antwoord op
die vraag ligt ten deele in de Ordonnances
Ecclesiastiques van 1541, de Kerkenorde
die op advies van Calvin te Genève is in-
gevoerd, nadat hij uit Straatsburg was
weergekeerd. Uit die Kerkenorde toch
blijkt, dat het Calvin gelukt is den tegen-
stand der Overheid te breken en de ver-
deling der stad in parochien door te
voeren. Die parochien sluiten zich nauw
aan bij de vroeger bestaande roomsche
parochiale indeeling; de stad wordt verdeeld
in drie parochies St. Gervais, St. Made-
leine en St. Pierre; bij de beide eerste
wordt opgemerkt, dat zij „contientent, ce
qu'ils avoient du temps passé", dus even ver-
zich uitstreken als in het verleden, maar
bij de laatste, dat St. Pierre bovendien zou
omvatten, wat oudtijds bij St. Germain,
St. Croix etc. gehoord had. Vijf predi-
kanten met drie hulppredikers zouden voor
deze parochies moeten zorgen.
Nu vormden deze predikanten met de
ouderlingen samen den Kerkeraad, die aan
het hoofd der geheele gemeente stond. De
eenheid der plaatselijke Kerk bleef daardoor
gehandhaafd. Maar voor de herderlijke
beheersing werd de parochiale schei-
ding scherp doorgetrokken. Zelfs gold
daarbij als regel, dat de predikanten alleen
in de kerk van hun eigen parochie zouden
preken. Wel stelt Calvin 18 Aug. 1542
aan den Raad voor, „qu'il seroit bien con-
venable par un temps fere changement de
ministres afin que le peuple soyt tant
mieux edifié", d. w. z. dat het wel geschikt
zou zijn voor een tijd verandering van
predikanten te laten plaats vinden, opdat
het volk te beter zou worden gediend, en
wordt daarom bepaald, dat voortaan Calvin
en Champereaux, in de St. Madeleine, Henry
et Geneston in de St. Pierre en de Eglise
et Me Pierre in de St. Germain zouden
preken, maar juist uit deze omruiling, door
toevallige omstandigheden noodzakelijk ge-
maakt, blijkt, dat de regel was, dat de pre-
dikanten zich aan hun parochiekerk hielden.
En zelfs bij deze omruiling was er geen
sprake van, dat de predikanten bij toerbeurt
de verschillende Kerken bedienden, maar
vondt alleen een tijdelijke uitruiling plaats.
Calvin, die anders geregeld in de St. Pierre
preekte, zou nu voor een tijd geregeld in
de St. Madeleine optreden.
En evenzeer als deze parochiale indeeling
voor de predikanten gold voor heel hun
dienstwerk, de prediking inclus, zoo gold
ze ook voor de gemeenteleden. De Kerken-
orde van 1541 bepaalt ook uitdrukkelijk:
„pour envoier les enfans au catechisme et
pour recevoir les sacrements, que en tant
qu'il se pourra faire en observe les limi-
tes des paroysses", d. w. z. dat de gemeente-
leden verplicht waren voorzover dit doen-
lijk was, hun kinderen ter catechisatie te
zenden en zelf de sacramenten te gebruiken
binnen de grenzen van hun parochie.
Bijzkaar nu heeft Calvin zich bij deze
regeling grootendeels bediend, gelijk ook
Hermijndar terecht opmerkt, van de Kerken-
ordering door Oecolampadius voor de Kerk
te Basel in 1529 ontworpen. De overeen-
komst blijkt op tal van punten, maar ook
inzonderheid wat de parochiale indeeling
betreft. In de Kerkenorde van Basel wordt
eerst opgemerkt, dat onder het roomsche
regime de stad in te veel parochien ver-
deeld was, wat aanleiding gaf tot allerlei
misstanden en ook de burgerij op veel te
hooge kosten joeg. Daarom moesten voort-
aan in de stad Basel niet meer dan drie
parochies zijn, elk met een eigen kerk-
gebouw, waarin men Gods Woord zal ver-
kondigen en de heilige sacramenten zal
uitreiken. Uitdrukkelijk nu werd voorge-
schreven, dat de bewoners van zulk een
parochie, althans op den Zondag, ieder in
zijn eigen parochie-kerk, het Woord Gods
moesten hooren. Doel daarbij was, evenals
bij Calvin, betere handhaving der tucht.
Er wordt toch aan toegevoegd, dat dit
geschieden moest „opdat de bewoners van de
parochie aan elkaar en aan hun herder beter
bekend mochten zijn, ten einde de evange-
lische straf en ban des te zekerder kunnen
onderhouden worden". Wel wordt met het
oog op de Christelijke vrijheid niet absoluut
verboden naar een prediker in een andere
parochie, die meer genade ontving om het
Woord te verkondigen, te gaan hooren,
maar toch werd er tegen gewaarschuwd,
dat men zijn eigen predikant niet verachten
zou en in elk geval, zoo sluit het artikel,
behooren de parochianen, „ter wille der
liefde en om ertgenis te vermijden, in hun
eigen kerk de sacramenten te ontvangen".
(Dr. Aern. Richter. Die Evangelischen Kir-
chenordnungen des XVI. Jahrh. 1871.
Bd. 1, p. 122.)
Nog een schrede verder ging John Knox,
de groote Hervormer van Schotland. Ter-
wijl te Basel en te Genève nog altijd de
eenheid der plaatselijke kerk gehandhaafd
werd, doordat één kerkeraad over de ge-
samenlijke parochies het bestuur voerde,
liet Knox dien gemeenschappelijke kerkeraad
los en maakte hij elke parochie tot een
zelfstandige kerk met een eigen kerk-
kereraad. De vroegere parochiale indeeling
bleef daarbij in hoofdzaak behouden en zoo
ook de naam parochie. Want in Schotland
spreekt men niet van een plaatselijke Kerk
maar van een parish. En in elke groote
stad zijn verschillende van deze parishes,
die elk onder leiding van hun eigen kerk-
raad en predikant staan.

Feestafel.

1. H. S. S. KUYPER, *Henrich Hudson in
Hollands dienst* (1909). 's Gravenhage, 1909.
D. A. Daamen.
In September van dit jaar zal het drie eeuwen
geleden zijn, dat HENDRICK HUDSON, een
Engelsch zeevaarder in dienst onzer Oost-
Indische Compagnie, met zijn schip de „Halve
Maan", de groote rivier in Amerika, die later
naar hem genoemd is, opvoert tot het tegen-
woordige ALBANY.

Hudsons ontdekkingsstocht werd aanleiding
tot de Hollandsche handelsondernemingen en
later tot de Hollandsche nederzettingen in de
nieuw ontdekte streken, die als NIEUW NEDER-
LAND, met de hoofdstad NIEUW AMSTERDAM,
ruim veertig jaar onder beheer hebben gestaan
der West-Indische Compagnie.
De Hollandsche kolonie NIEUW-NEDERLAND
is geworden de Amerikaanse Staat NEW-YORK
en NIEUW-AMSTERDAM tot de hoofdstad NEW
YORK.
Het feit nu, dat HUDSON met zijn „Halve
Maan" de rivier opvoer en, als men van aan-
leiding op aanleiding teruggaat, daardoor aan
leiding tot de grondlegging van New-York
werd, zal in Amerika van 18-25 September
feestelijk worden herdacht. Van deze gelede-
heid zal dan tevens worden gebruik gemaakt
om te herdenken hoe, nu wel niet in 1809,
maar dan toch in 1808, ROBERT FULTON, de
uitvinder van de stoomvaart, voor 't eerst
met zijn stoomboot ook al de groote rivier,
die naar HUDSON genoemd is, opvoer.
Voor het Hudson-gedachtenisfeest wordt door
sommige menschen ten onzent veel gevoeld. Er
is reeds een commissie met het doel Holland op
waardige wijze aan dat feest te doen deelnemen.
Een reproductie van de „Halve Maan" staat
aan de Rijkswijk te Amsterdam al op stapel
en deze nieuwe „Halve Maan" zal, als geschenk
der Hollandsche Natie, naar Amerika worden
gebracht om, met een bemanning, in de kleeder-
dracht van 1609, in den historischen optocht
op de Hudson meetelefen.
Ook Me J. H. S. S. KUYPER, die een half
jaar in Amerika is geweest, voelt veel voor dat
Hudson-gedachtenisfeest. Zij acht het niet
alleen een feest voor Amerika, maar „ook een
feest voor Holland, want het is een feest, be-
straald door den naglans van Oud Hollands
glorie".
Daarom heeft zij dan ook de hand gelegd aan
een nieuw werk: *Henrich Hudson in Hollands
dienst*.
Van dit werk, nog ter perse bij den heer
D. A. DAAMEN te 's Gravenhage, ontvingen
wij het eerste vel.
Natuurlijk laat zich uit deze eerste 16 pagina's
nog niet veel opmaken voor het werk zelf.
Allereerst blijkt uit de voorafstaande alinea van de
Inleiding de strekking. Daar toch zegt de ge-
achte schrijver: „Mijn hart gloeit voor Oud
Hollands glorie. Ik zou wenschen, dat het
Holland onzer dagen wist, waarom het Hudson
gedachtenisfeest en voor Amerika en voor ons
land een feest van zoo groote betekenis is".
Ik bepaal mij tot deze aankondiging, daarmede
afwijkende van de vaste gewoonte om
hier niet anders dan werken die af zijn, te be-
spreken. Ik voel toch, dat het ditmaal geldt
door een zoo spoedig mogelijke aankondiging
van *Henrich Hudson in Hollands dienst*, de
aandacht ook van de HERAUF-lezers op het
illustre feit van September 1609 te vestigen.
Laat mij er nog aan toevoegen, dat het boek
circa 8 vel druks blaauw en, behalve een „Ter
Inleiding", de volgende 7 hoofdstukken bevat:
1. *B*